

Nr 63

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående organisation av ett läromedelsförlag; given Stockholms slott den 15 mars 1968.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över utbildningsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Olof Palme

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att ett företag bildas med uppgift att bedriva förlagsverksamhet på utbildningsväsendets område i syfte särskilt att utveckla och förbättra läromedelsproduktionen. Avtal har — under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande — träffats mellan staten, Svenska kommunförbundet och Kooperativa förbundet om att driva verksamheten i ett gemensamt ägt aktiebolag. Företaget skall bildas genom att skolöverstyrelsens förlag sammanförs med det av Svenska kommunförbundet och Kooperativa förbundet samägda Bokförlaget Liber AB.

Det nya förlaget beräknas kunna träda i funktion den 1 juli 1969.

*Utdrag av protokollet över utbildningsärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 15 mars
1968.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON, GEIJER, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG.

Chefen för utbildningsdepartementet, statsrådet Palme, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *organisation av ett läro-medelsförlag* samt anför.

Inledning

Kungl. Maj:t uppdrog den 28 juni 1962 åt statskontoret att i samråd med riksrevisionsverket verkställa utredning rörande den statliga publiceringsverksamhetens finansiering.

Statskontoret har med skrivelse den 9 december 1966 överlämnat betänkandet Statlig publicering (SOU 1967: 5).

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av hovrätten över Skåne och Blekinge, försvarets intendenturverk, arméförvaltningen, civilförsvarsstyrelsen, riksförsäkringsverket, medicinalstyrelsen, poststyrelsen, sjöfartsstyrelsen, länsstyrelserna i Kronobergs och Kopparbergs län, statistiska centralbyrån, kungliga biblioteket, universitetskanslersämbetet, skolöverstyrelsen, rikets allmänna kartverk, lantbrukshögskolan, statens pris- och kartellnämnd, statens institut för konsumentfrågor, arbetsmarknadsstyrelsen, statens råd för byggnadsforskning, offentlighetskommittén, läromedelsutredningen (LU), rikspolisstyrelsen, marinförvaltningen, flygförvaltningen, telestyrelsen, nordiska museets nämnd, fiskeristyrelsen, jordbrukets upplysningsnämnd, kommerskollegium, patent- och registreringsverket, ombudsmannen för näringsfrihetsfrågor, styrelsen för riksdagens förvaltningskontor, styrelsen för riksdagsbiblioteket, annonsbyråernas förening (AF), Grafiska arbetsgivare- och industriorganisationerna (GAI), Landsorganisationen i Sverige (LO), Svenska bokförläggareföreningen, Svenska kommunförbundet, Svenska Reproduktions AB (SRA), Svenska tidningsutgivareföreningen (TU), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO) och Sveriges industriförbund.

Universitetskanslersämbetet har bifogat yttranden från konsistorierna vid universiteten i Uppsala, Lund, Stockholm och Göteborg, karolinska institutet, Chalmers tekniska högskola och handelshögskolan i Göteborg. Kommerskollegium har bifogat yttrande från Stockholms handelskammare, Skånes handelskammare och handelskammaren i Göteborg.

Skrivelse har vidare inkommit från AB Svensk Byggtjänst.

På grundval av statskontorets utredning har Kungl. Maj:t tidigare denna dag på hemställan av chefen för finansdepartementet beslutat förelägga riksdagen prop. 1968: 62 angående organisationen av den statliga publiceringsverksamheten. Statskontorets i betänkandet framlagda förslag rörande skolöverstyrelsens förslag behandlas emellertid inte i sagda proposition.

Jag anhåller nu att på grundval av statskontorets förslag i sistnämnda hänseende få ta upp fråga om bildande av ett läromedelsförslag. I samband med beredningen av detta ärende har förhandlingar förts och överenskommelse träffats med Svenska kommunförbundet och Kooperativa förbundet om samverkan i läromedelsförslag.

Statskontorets utredning

I statskontorets utredning lämnas bl. a. följande uppgifter om förlagsverksamheten vid skolöverstyrelsens förlag (SÖ-förlaget).

SÖ-förlaget har växt fram och arbetar som ett serviceförlag inom skolöverstyrelsen. Förlagets existens är direkt betingad av skolöverstyrelsens strävan att genom tryckta anvisningar och utveckling av lämpliga och riktgivande läroböcker och andra hjälpmedel aktivt medverka till undervisningens utformning och ett snabbt genomförande av skolreformerna ur såväl organisatorisk och administrativ synpunkt som beträffande de pedagogiska metoderna. Utvecklingen av förlagets utgivning och arbetsformer kan därför ses som en funktion av skolöverstyrelsens successivt ökade åtaganden i dessa avseenden.

Det nuvarande SÖ-förlaget har sitt ursprung i den gamla skolöverstyrelsens förlagsverksamhet och i den tidigare yrkesöverstyrelsens bokdetalj. Den förra utvecklades under 1940-talet och bygger formellt på ett beslut av Kungl. Maj:t den 10 februari 1950. Enligt beslutet har skolöverstyrelsen rätt »att utgiva publikationer, som befinnas erforderliga för ett ändamålsenligt bedrivande av arbetet vid de överstyrelsen underställda läroanstalterna och vilkas utgivande beräknas kunna bekostas genom till överstyrelsen inflytande inkomster av sålunda utgivna publikationer». I beslut den 25 juli 1958 medgav Kungl. Maj:t skolöverstyrelsen rätt att låta publikationsverksamheten omfatta även framställning och försäljning av sådana pedagogiska hjälpmedel som smalfilm, tonband, bildband och grammofonskivor. För yrkesöverstyrelsens bokdetalj angavs vissa motsvarande principer i instruktionen för överstyrelsen.

De båda tidigare förlagsenheterna arbetade i nära anslutning till övriga arbetsenheter inom respektive överstyrelse och utan klar avgränsning vare sig i fråga om arbetet med framställningen av publikationer eller ur ekonomisk synpunkt. Detta till trots fick verksamheterna stor omfattning med relativt breda sortiment och utvecklades — särskilt inom skolöverstyrelsen — ganska långt i riktning mot självfinansiering.

Utvecklingen av de båda förlagsenheternas försäljning av skrifter, AV-material och övningsmateriel kan belysas med följande uppgifter om den totala försäljningen under några budgetår (avrundade belopp). Uppgifterna avser såväl egen produktion som distribution för andra förlag.

Budgetår	Skolöverstyrelsens förlagsverksamhet	Yrkesöverstyrelsens bokdetalj
1960/61	246 000 kr	740 000 kr
1963/64	846 000 kr	715 000 kr
1964/65	1 369 000 kr	915 000 kr

I anslutning till sammanslagningen av de båda tidigare överstyrelserna till nya skolöverstyrelsen och inför den ökade mängden av åtaganden för förlagsverksamheterna gjordes hösten 1964 i samråd med statskontoret en utredning, som ledde till beslut av verksledningen om att förlagsenheterna skulle sammanföras och omorganiseras till ett mera reguljärt förlag inom skolöverstyrelsens ram. Det nya förlaget skulle utvecklas till en ekonomiskt självbärande förlagsverksamhet med adekvata arbetsmetoder och resurser för en utökad och fackmässig produktion. Efter omorganisationen har försäljningen fortsatt att öka trots att den nya förlagsorganisationens större produktionskapacitet endast i mindre utsträckning hunnit medföra ett utökat försäljningsunderlag.

I december 1964 anställdes en förlagschef och därefter utformades riktlinjer för den nya förlagsorganisationen. Under 1965 har dessa riktlinjer till stor del omsatts i vad gäller den konkreta utformningen av förlagets organisation och arbetsrutiner, anskaffningen av lokaler och personalresurser samt utvecklingen av marknadsföringen och etableringen av förlaget utåt. Därvid har noggrannare erfarenheter och övervägande om uppgifterna för förlaget motiverat en i viss mån annan omfattning och organisation av verksamheten än vad man tidigare utgick ifrån.

Den nuvarande förlagsverksamheten drivs i vissa avseenden som andra reguljära förlag och har bl. a. samma inre organisation samt personal med samma funktioner och tjänsteställning som dessa. Att förlaget arbetar inom ramen för den statliga förvaltningen och i nära kontakt med övriga arbetsenheter inom skolöverstyrelsen innebär å andra sidan vissa särdrag beträffande administration, ekonomiska principer, produktval och produktutformning.

Förlagets personal uppgår till drygt 30¹ personer som fördelar sig på administration, redaktion och produktion, expedition och lager samt en utställnings- och butikslokal. Specialredaktionerna för »Aktuellt från skolöverstyrelsen» respektive »Pedagogiska Meddelanden från skolöverstyrelsen» finansieras dessutom av förlaget. Ur organisatorisk och juridisk synpunkt är förlaget en arbetsenhet inom överstyrelsen.

SÖ-förlagets uppgift är att vara ett serviceförlag åt skolöverstyrelsen och för skolöverstyrelsen väsentliga områden genom att ombesörja en självfinansierande och fackmässig förlagsproduktion av det omfattande material som framkommer i anslutning till skolöverstyrelsens egen verksamhet och av annat material för skolöverstyrelsens intresseområde vars utgivning och utformning skolöverstyrelsen vill främja och påverka. För att denna utgivning skall ske med bästa ekonomi och utförande bör förlaget arbeta efter företagsekonomiska och strikt affärsmässiga principer och med de resurser och metoder som krävs för en rationell avlastning av övriga arbetsenheter, dvs. med de arbetsuppgifter kring framställningen och distributionen av trycksaker och andra förlagsprodukter som kräver redaktionell och grafisk yrkeskunskap.

Av den ekonomiska målsättningen följer bl. a. att förlaget måste eftersträva täckning av alla kostnader och i princip ta betalt för alla produkter och tjänster.

¹ Uppgiften avser förhållandena i november 1965. I februari 1968 uppgick personalen till drygt 50 personer.

Detta gäller i lika mån i förhållande till skolöverstyrelsen. Ur ekonomisk synpunkt kan förlaget betraktas som fristående och har en avräkning med skolöverstyrelsen som i princip innebär att förlaget å ena sidan får betalt för alla produkter som levereras till skolöverstyrelsen men å andra sidan belastas med de kostnader överstyrelsen har för förlaget. Självbärighetsprincipen och den fullständiga kostnadsredovisningen syftar till en prissättning som så långt möjligt låter produkterna bära sina verkliga kostnader, dvs. utöver de direkta framställningskostnaderna även del i förlagets allmänna omkostnader. Vid prissättningen utgår man dock inte från självkostnaderna för den enskilda titeln i snävare mening utan beaktar genom den valda kalkylmetodik och vissa generella pålägg, som avstäms mot bokföringsresultatet för den samlade förlagsrörelsen, förlagets kalkylerade styckekostnad för titeln i fråga. Så långt det är rimligt bör inom ramen för förlagets ekonomi mera lönsamma titlar få stödja de titlar som kan säljas endast i mindre upplagor och därför annars skulle bli alltför dyra. Av målsättningen följer också att förlaget bör bedriva en aktiv utgivningspolitik och marknadsföring för att skapa ekonomiskt underlag för en produktion av god kvalitet och även för en sådan mindre lönsam utgivning som är angelägen för skolöverstyrelsen.

Förlaget är inte i egentlig mening vinstdrivande men eftersträvar utöver kostnadstäckning marginaler som ger tillräckligt utrymme för balansering av ekonomin från år till år. Verksamheten skall finansieras med försäljningsintäkterna. Anslagsmedel tillförs inte förlaget annat än i den meningen att visst material som utformas till förlagsprodukter kan ha bekostats med anslagsmedel, normalt kommer detta till uttryck i ett lägre pris på produkten.

I betänkandet framhålls att fördelarna av ett eget förlag inom skolöverstyrelsen och en förlagsproduktion i nära samarbete med de olika arbetsenheterna inom styrelsen är många. Det betonas särskilt att det underlag som försäljningen skapar gör det möjligt för skolöverstyrelsen att i egen regi publicera och till undervisningsväsendets förfogande ställa även resultatet av det interna arbetet, bl. a. det omfattande utvecklingsarbetet. Detta gäller olika slags publikationer men också filmer och annat AV-materiel, som ofta inte kan produceras på rent kommersiell bas. En aktiv marknadsföring skapar effektiva distributionskanaler till avnämarna och medverkar till en ökad spridning av den önskvärda utgivningen. Det kan vidare i vissa fall vara en fördel att förlaget kan rekommendera produkterna i fria former utan karaktär av åläggande från skolöverstyrelsen.

Förlagets utgivning och försäljning av skrifter, AV-materiel och övningsmateriel avser enligt redogörelsen i stort sett följande kategorier:

1. anvisningar för skolan beträffande såväl administration och organisation som själva undervisningen (serviceutgivning),
2. hjälpmedel för sådana elevkategorier som är för små för att normalt utgöra underlaget för en rent kommersiell försäljning (bristutgivning),
3. rapporter, metodiska anvisningar och hjälpmedel som framkommer i anslutning till det pedagogiska utvecklingsarbetet i skolöverstyrelsens regi (nyproduktutgivning),

4. hjälpmedel i anslutning till nya undervisningsformer och nya ämnen i den utsträckning som skolöverstyrelsen vill medverka till utformningen av och försörjningen med adekvata hjälpmedel (nymetod-utgivning).

Förlagets försäljning av såväl egna produkter som av förlagsprodukter i distribution för andra riktar sig i första hand till skolor och anknyttande institutioner men även till allmänheten. Förlaget har — till skillnad från andra förlag — till största delen direktförsäljning men säljer även genom bokhandeln (med gängse rabatter). En del av produktionen och försäljningen avser beställningar av hela upplagor från skolöverstyrelsens sida. På marknadssidan inriktas arbetet på att skapa effektivare produktinformation och distributionsformer för att i enlighet med förlagets ekonomiska målsättning och principer uppnå bästa möjliga försäljningsresultat. Därvid utnyttjas alla de informationsvägar och reklammetoder som bedöms vara effektiva såsom informationsbrev och kataloger till kundkretsen, annonser, recensions- och friexemplar i informerande syfte, utställningar, påseendeförsäljning samt direkta säljkontakter med inköpande instanser.

Statskontoret erinrar i sin utredning om att utgivningen av läroböcker i olika sammanhang varit föremål för statsmakternas intresse, senast genom motioner till 1964 års riksdag då frågan om samhällseliga insatser för tillskapande av ett skolboksförlag aktualiserades (I: 56 och II: 73 samt I: 315 och II: 413). I anledning av de båda sistnämnda motionerna förordade riksdagen en utredning om produktion och granskning av bl. a. läroboksmateriel, varvid även frågan om ett samhällsägt skolboksförlag borde beaktas. Utredningen skulle vara helt förutsättningslös och även pröva spörsmålet om förlag i form av t. ex. ett av kommunerna och staten gemensamt ägt företag (SäU 1, rskr 407). Statskontoret påpekar vidare att enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 januari 1966 tillkallats sakkunniga för att verkställa utredning rörande produktion och granskning av läroböcker och andra pedagogiska hjälpmedel m. m. Statskontoret framhåller att i direktiven för utredningen nämns som en av de sakkunnigas viktigaste uppgifter att utreda frågan om inrättande av ett samhällsägt förlag för produktion av läroböcker och andra pedagogiska hjälpmedel.

För att tillgodose önskemålet om att de enskilda myndigheterna skall kunna er-hålla ökad service i trycknings- och publiceringsfrågor föreslår statskontoret en förstärkning av de centrala resurserna härför. Statskontoret diskuterar två alternativ för en sådan förstärkning. Enligt det ena alternativet skall all statlig central serviceverksamhet i trycknings- och publiceringsfrågor ankomma på SRA. Bolagets nuvarande organisation skall för ändamålet ändras och utökas på så sätt att tre skilda företag skapas — ett för tryckeriverksamhet, ett för allmän förlagsrörelse och distribution samt ett för speciell förlagsrörelse genom överföring till SRA av det nuvarande SÖ-förlaget. Enligt det andra alternativet delas den statliga trycknings- och publiceringsverksamheten upp i en kommersiell och en icke-kommersiell del. Den kommersiella verksamheten skall enligt detta alternativ ankomma på två till SRA knutna förlag, motsvarande — organisato-

riskt sett — de förlag som skapas enligt det först nämnda alternativet. För den icke-kommersiella verksamheten inrättas ett centralt serviceorgan. Som icke-kommersiell verksamhet betraktar statskontoret dels uppgifter av förvaltningsmässig karaktär, såsom normgivning, remiss- och statsbidragsärenden m. m., dels serviceuppgifter rörande produktionen av ej prisbelagda publikationer, blanketter m. m. Centralorganet skall som företrädare för staten även svara för att avtal träffas med förlagen om utgivningen av kommersiella, dvs. prisbelagda, statliga publikationer.

De två organisationsalternativen har båda enligt statskontorets mening fördelar och nackdelar. Att klart förorda ettdera synes statskontoret för närvarande svårt med hänsyn till att konsekvenserna av tillämpningen av respektive förslag f. n. knappast med större säkerhet torde kunna överblickas i hela sin vidd. Statskontoret föreslår därför att förevarande frågor tills vidare löses enligt i huvudsak följande riktlinjer. Två med SRA:s verksamhet samordnade företag inrättas, nämligen ett allmänt förlag med distribution och ett speciellt förlag för produktion av läromedel. Det senare bildas genom att SÖ-förlaget överförs till SRA. Båda förlagens verksamhet begränsas till utgivning av kommersiella publikationer. De bör dock ha möjlighet att försöksvis åtaga sig uppgifter rörande icke-kommersiellt tryck. Som skäl för att överföra SÖ-förlaget till SRA anför statskontoret att redogörelsen för förlagets verksamhet synes utvisa att någon slutgiltig utformning av förlagets organisation ännu inte kommit till stånd. Det har därför ansetts naturligt att i förevarande sammanhang samordna SÖ-förlagets verksamhet med SRA:s med hänsyn till de fördelar som en sådan koncentration av statlig förlagsrörelse erbjuder. Samtidigt härmed skulle SÖ-förlaget enligt statskontoret få en självständig ställning och eget ekonomiskt ansvar.

En överföring av statliga förlagsuppgifter till förlag som knyts till SRA kommer enligt statskontoret att innebära relativt betydande förändringar inom den statliga publiceringsverksamheten. Man måste även beakta åtskilliga faktorer — särskilt sådana som har att göra med publikationernas marknadsföring — vars effekt för närvarande är föga känd. Av dessa skäl samt på grund av att den organisatoriska uppbyggnaden av de nya förlagen kräver tid förordar statskontoret ett successivt överförande av arbetsuppgifterna.

Samtidigt som arbetsuppgifter förs över till de nya förlagen drivs en särskild försöksverksamhet. Försöksverksamheten bör syfta till att pröva om det är lämpligt att föra över även arbetsuppgifter av förvaltningsmässig natur jämte serviceuppgifter avseende icke-kommersiellt tryck till de nya förlagen. Erfarenheterna från försöksverksamheten bör läggas till grund för ett framtida slutligt ställningstagande i organisationsfrågan. Försöksverksamheten bedöms bära pågå under två till fyra år. En försöksperiod av denna omfattning ger enligt statskontoret bl. a. möjlighet att avvakta LU:s ställningstagande i fråga om en samhällsägd förlagsverksamhet för framställning av pedagogiska hjälpmedel.

Ansvar för genomförandet av föreslagna åtgärder bör under försöksperioden åvila en särskild arbetsgrupp. Statskontorets nuvarande tryckeriexpedition behålls i princip oförändrad under perioden.

Tre av statskontorets styrelseledamöter reserverade sig med instämmande av tre experter mot förslaget att samordna de två förlagen med SRA. Reservanterna fann att föreslagna förlag borde organiseras som ett fristående statligt aktiebolag.

I utredningsarbetets slutskede samrådde statskontoret med skolöverstyrelsen beträffande vissa avsnitt i en preliminär redogörelse för sina förslag. Skolöverstyrelsens yttrande i samband härmed redovisas i statskontorets betänkande.

Skolöverstyrelsen framhåller att SÖ-förlagets omsättning alltjämt ökar trots att verksamheten och produktionen hålls inom de fyra för förlaget uppställda utgivningsprinciperna, serviceutgivning, bristutgivning, nyprodukt-utgivning och nymetod-utgivning. Det finns också skäl som talar för att verksamheten, även inom den angivna ganska snäva ramen, kommer att fortsätta att öka i omfattning. Det är enligt överstyrelsen närmast tre omständigheter som motiverar denna bedömning.

För att skolöverstyrelsen skall kunna bidra till att i ökad omfattning ge den service till skolvärlden, som är en av skolöverstyrelsens fyra huvuduppgifter, måste med säkerhet ett för varje år ökande antal av studieplaner, informationskrifter, broschyrer för yrkesorientering, handledningar i administrativa och organisatoriska frågor, anvisningar i pedagogiska frågor, satser med fortbildningsmateriel m. m. komma att fordras. Inom skolöverstyrelsen bedrivs vidare ett omfattande pedagogiskt utvecklingsarbete. Detta måste med nödvändighet vara jämförelsevis långsiktigt. Det är därför visserligen först i ett sent stadium i ett utvecklingsprojekt som man kan räkna med att detta frambringa resultat som fordrar förlagstekniska åtgärder, men när resultat föreligger krävs avsevärda insatser från SÖ-förlagets sida, insatser som måste fullgöras i samverkan med de i projektet engagerade. Motsvarande gäller naturligtvis också det utvecklingsarbete på skolbyggnadsområdet som kontinuerligt bedrivs inom skolöverstyrelsen.

För det andra framställs inom olika arbetsenheter på skolöverstyrelsen ökande mängder materiel för undervisningen av typen »andra hjälpmedel än tryckta». Dessa, som bör utges inom SÖ-förlagets verksamhet, kan förväntas ställa ökade anspråk på förlaget.

Den tredje anledningen till förutsebar ökning av SÖ-förlagets verksamhet sammanhänger med det ökade behovet av publicering inom andra, med skolan jämförbara områden. Skolöverstyrelsen pekar på det stigande behovet av publicering som gör sig gällande inom universitetskanslersämbetets område och sannolikt också inom området för vissa specialhögskolor och andra utbildningsanstalter och institutioner. Naturligtvis kan man för dessa publiceringsändamål upprätta ytterligare statlig förlagsverksamhet, men det torde dock enligt såväl skolöverstyrelsen som universitetskanslersämbetets mening ligga närmare till hands att undersöka om inte här nämnda, förutsebara förlagsbehov enklast och mest rationellt kan tillgodoses genom ökning av verksamheten inom det redan etablerade SÖ-förlaget.

Utöver de fyra riktlinjer för SÖ-förlagets utgivning som redovisas i utredningen gäller enligt skolöverstyrelsen att verksamheten så långt möjligt skall bedrivas enligt självfinansieringsprincipen. Framställda produkter skall med andra ord bära

samtliga utgifter. Subventionering av produkter anslagsvägen skall ej förekomma, en strävan som dock vad avser resultaten av det pedagogiska utvecklingsarbetet naturligen ej kan renodlas. Det förtjänar också understrykas att inte så få av SÖ-förlagets produkter hör till det som statskontoret i sin utredning kallar icke-kommersiella produkter. För deras del bereder en renodling av den s. k. självfinansieringsprincipen mycket betydande svårigheter. Det torde inte heller vara lika nödvändigt att hävda principen i fråga om dessa produkter, eftersom kostnaden för dem inte belastar någon annan än beställaren, dvs. skolöverstyrelsen och dess olika anslag. Verksamheten inom SÖ-förlaget skall enligt de av skolöverstyrelsen efter samråd med statskontoret uppdragna riktlinjerna inte vara i kommersiell mening vinstgivande. Viss fondering av överskott för utvecklingsarbete inom förlagets rutiner m. m., erhållande av likviditetsreserver etc. måste dock förekomma. Med här nämnda reservationer vill skolöverstyrelsen dock balansera verksamheten inom sitt förlag enligt självfinansieringsprincipen på ett sådant sätt att verksamheten inte ger vinst i kommersiell mening.

Även om SÖ-förlaget i sin nuvarande organisatoriska form varit i verksamhet endast en förhållandevis kort tid, anser skolöverstyrelsen sig dock redan ha vunnit betydelsefulla praktiska erfarenheter av verksamheten. SÖ-förlaget har visat sig vara ett mycket värdefullt organ för skolöverstyrelsens vägledande och rådgivande verksamhet. Information om skolreformerna, administrativ och pedagogisk service i vidare mening, framställning av yrkesväglednings- och studieorienteringsmaterial, som för övrigt årligen måste förnyas, tillhandahållande av tryckt och annat material för lärares fortbildning är exempel på några få men mycket viktiga områden där tillgång på egen förlagsverksamhet visat sig vara en förutsättning för att skolöverstyrelsen skall kunna fullgöra sina uppgifter tillräckligt snabbt, smidigt och effektivt. Oavsett vilken organisatorisk lösning man för framtiden finner på den statliga publikationsverksamheten, måste skolöverstyrelsen med hänsyn till sina uppgifter förfoga över erforderlig förlagskapacitet.

Verksamheten i de nuvarande formerna har emellertid enligt skolöverstyrelsen å andra sidan ej varit utan olägenheter. Dessa kan väsentligen sägas hänga samman med ämbetsmannaansvaret, upphovsrättsfrågan, upphandlingsförordningen samt administrativa och affärsmässiga komplikationer. Till komplikationerna hör bl. a. former för personalens anställning, pensionsrätt och tjänsteårsberäkning i vissa fall, öppnande av postgiro respektive checkkonto, finansiering vid likviditetsanssträngning, inordnande av affärsredovisning i statliga redovisningsformer. Även om verksamheten flutit och alltjämt flyter förhållandevis friktionsfritt måste dock i längden, framförallt då vid en utökning av verksamheten, nämnda olägenheter betraktas som i hög grad besvärande. Skolöverstyrelsen har därför redan vid åtskilliga tillfällen övervägt hur man med bibehållande av de fördelar som SÖ-förlaget i egenskap av verkets eget serviceorgan innebär skall kunna förändra dess organisatoriska status så att de med verksamheten i dess nuvarande form förenade olägenheterna elimineras. Någon lösning på denna fråga har skolöverstyrelsen dock hittills ej kunnat finna.

Vad avser förlagsorganisationen innebär statskontorets utredning bl. a. att ett speciellt förlag skall inrättas för produktion av läromedel. Skolöverstyrelsen tillstyrker statskontorets förslag om att SÖ-förlaget frigörs som arbetsenhet inom verksorganisationen och ges status av juridisk person, lämpligen i form av statligt aktiebolag med egen styrelse. Som förutsättning för sin tillstyrkan anger skolöverstyrelsen att förlaget även i en ny organisatorisk form alltjämt måste vara ett serviceorgan åt skolöverstyrelsen och, om utvecklingen visar det lämpliga härav, även åt universitetskanslersämbetet och den härmed jämställda utbildningsverksamhet i övrigt som kan bli aktuell. Skolöverstyrelsen förutsätter vidare att utbildningsverksamheten får ha ett avgörande inflytande i bolagets styrelse samt att bolagets uppgifter att vara serviceorgan åt utbildningsverksamheten inskrivs i bolagsordningen. Bolaget förutsätts självständigt svara för marknadsföring, försäljning och kundkontakt m. m. i den omfattning som förlagets uppgifter och speciella förutsättningar motiverar. Någon uppdelning i kommersiellt respektive icke-kommersiellt tryck kan inte förekomma inom SÖ-förlagets verksamhetsområde utan förlaget måste inom utbildningsområdet ovillkorligen fungera som ett organ för såväl kommersiellt som icke-kommersiellt tryck.

Skolöverstyrelsen framhåller slutligen att ytterligare utredning inte synes ändamålsenlig. Beslut bör fattas utan dröjsmål. De frågor i olika avseenden som alltjämt återstår att lösa vid en omorganisation av den statliga publiceringsverksamheten är visserligen omfattande och betydelsefulla, men de synes bäst kunna behandlas av den organisationsgrupp som föreslås i utredningen.

Remissyttrandena

Här redovisas de yttranden som särskilt behandlar utredningens förslag rörande SÖ-förslaget. För en närmare redogörelse för remissyttrandena i övriga delar hänvisas till prop. 1968: 62. Beträffande utredningens förslag om de två förlagens samordning med SRA kan dock nämnas, att omkring en tredjedel av samtliga yttranden behandlar denna fråga. Av dem som uttalar sig är något mindre än hälften positiva till en sådan samordning medan övriga avstyrker denna.

Följande myndigheter och övriga organ har särskilt yttrat sig över förslaget om SÖ-förslaget, nämligen *skolöverstyrelsen*, *universitetskanslersämbetet*, *LU*, *Svenska kommunförbundet*, *SRA*, *Sveriges grafiska industriförbund*, *Svenska boktryckareföreningen*, *Sveriges bokbinderiidkareförening* och *Svenska bokförläggareföreningen*.

I flera yttranden framhålls s a m h ä l l e t s i n t r e s s e n i en förlagsverksamhet på utbildningsväsendets område. *Skolöverstyrelsen* erinrar om de mycket stora intressen som det allmänna har genom dels publicerings- och kommunikationsverksamhet, dels de väsentliga inköp av tryckalster och läromedel som det allmänna fullgör genom primär- och sekundärkommunernas verksamhet. Även dessa senare uppgifter kommer med säkerhet att öka under kommande år, bl. a. därför att det allmännas ansvar och uppgifter i fråga om utbildning kan förutses komma att alljämt öka. Även om utredningen inte nämnvärt berör denna sista del av frågeområdet är det uppenbart att de framlagda förslagen aktualiserar frågan om hur i framtiden kommunernas intressen härvidlag skall tas till vara och om de motiverar särskilda åtgärder. Denna fråga om tillgodoseende av kommunernas behov har emellertid, i varje fall vad avser dess mer vittsyftande omfattning, hänskjutits till LU. Detta hindrar dock inte att kommunerna, till vilka SÖ-förslaget huvudsakligen vänder sig med sin produktion, redan i förevarande fråga har intressen som naturligen bör beaktas. *Skolöverstyrelsen* understryker vidare att behovet av förlagsinsatser genom det allmännas försorg säkerligen kan förutses komma att växa väsentligt också i fråga om den akademiska kurslitteraturen. Enligt *universitetskanslersämbetet* kan med säkerhet antas, att ämbetets behov av att ge ut tryckta publikationer av olika slag kommer att avsevärt öka — framför allt i samband med en intensifierad studierådgivning, förändrade former för intagning till spärrade utbildningslinjer, ökad universitetspedagogisk aktivitet m. m.

LU har pekat på några motiv för att en statlig-kommunal samverkan på läromedelsområdet allvarligt bör prövas. Allt flera delar av utbildningsväsendet har lagts under kommunalt huvudmannaskap. Det gäller f. n. förskolan, grundskolan, gymnasiet, fackskolan och yrkesskolan. Den sistnämnda är bortsett från de företagsinbyggda yrkesskolorna primär- eller landstingskommunal. Landstingen ansvarar också för många folkhögskolor, stora delar av specialundervisningen samt utbildningen inom vårdsektorn. Riksdagens beslut våren 1967 om vuxenutbildning inne-

bär att kommunerna blir huvudmän även för den framtida verksamheten inom vuxenutbildningen. Som exempel på områden där statlig-kommunal samverkan på läromedelsområdet kan övervägas nämner LU forskning och utvecklingsverksamhet, produktions-, distributions- och inköpsfrågor, läromedel för handikappade samt kurslitteratur för universitets- och högskolestudier.

Svenska kommunförbundet erinrar om att kommunerna i inte ringa utsträckning är avnämare av statlig publicering och att detta i speciellt hög grad gäller SÖ-förlagets publiceringsverksamhet. Förbundet ser det som statens och kommunernas gemensamma ansvar och intresse att det pedagogiska utvecklings- och rationaliseringsarbetet inom skolväsendet samordnas och enligt förbundets bedömning får förlagsverksamheten viktiga funktioner i detta samspel.

Sveriges grafiska industriförbund, *Svenska boktryckareföreningen* och *Sveriges bokbinderiuddkareförening* framhåller i ett gemensamt yttrande att det är uppenbart att det måste ankomma på staten närmast genom skolöverstyrelsen att svara för den forskning och den utveckling av ny metodik som skall tillämpas inom undervisningen liksom att svara för utformning av läroplaner m. m. Det framstår såsom naturligt att staten utövar en granskande och godkännande verksamhet i fråga om läroböcker och andra läromedel. Lika naturligt synes det å andra sidan vara att man i fråga om produktionen av dessa läromedel borde lita till de tjänster, som kan erbjudas av för ändamålet redan uppbyggda företag. Inrättandet av det särskilda SÖ-förlaget har ursprungligen motiverats med att det skulle svara för utgivning endast av vissa skolböcker i experimentsyfte och vissa andra skolböcker i små upplagor. Den därutöver redan vidtagna utvidgningen av förlagets verksamhet, som alltså inte svarar mot de redovisade motiven för förlagets tillkomst, liksom planer på ytterligare utvidgning måste från organisationernas synpunkt möta bestämd kritik. Då emellertid som bekant en särskild utredning tillsatts rörande läromedelsförsörjningen, varvid bl. a. frågan om ett statligt skolboksförlag skall ytterligare prövas, finner organisationerna inte skäl föreligga att i detta sammanhang närmare ingå på denna fråga och utgår såsom självklart ifrån att ingen åtgärd vidtas som föregriper nämnda utredning.

Även *Svenska bokförläggareföreningen* anser det uteslutet att man nu, medan arbetet inom läromedelsutredningen pågår, skulle kunna ta någon definitiv ståndpunkt till ändring av SÖ-förlagets ställning, åtminstone vad angår den pedagogiska utgivningen. Enligt föreningen är det av stort värde att det finns en mångfald läroböcker och att många experter arbetar på att få fram nya och ännu bättre böcker. Inom de gränser som anges av kursplanerna finns utrymme för personliga insatser. Härigenom kan utvecklingen kontinuerligt föras framåt. Sanningen inom samhället är inte oföränderlig och även elevernas vana vid text, bild och mekaniska hjälpmedel är olika under skilda perioder. Det är — säger föreningen — betydelsefullt att i ett fritt samhälle den verkställande maktens likriktande hand inte får alltför intim kontakt med det fria ordets mångfaldigande. Föreningen framhåller att det nyss sagda givetvis inte innebär någon erinran mot att SÖ-förlaget, såsom länge skett, ger ut handledningar för lärare, författningstexter för skolmyndigheter och

speciellt svårfinansierade läroböcker för minoriteter, som ovillkorligen behöver stöd av det allmänna. Slutligen anför föreningen bl. a. att skolöverstyrelsen hittills inte lär ha försökt att med hjälp av offentliga medel använda låga priser såsom konkurrensmedel. Att skolöverstyrelsen inte är beroende av förlagsrörelsens resultat och att det sålunda inte finns någon automatisk prisregulator innebär emellertid enligt föreningen ett störande moment på den i allmänhet väl fungerande normala bokförlagsmarknaden. Allvarligare ur många synpunkter är emellertid att de som skall svara för inköp och användning av läroböcker lätt kan bibringas den uppfattningen — med eller utan grund — att de bör i första hand köpa och använda statliga läroböcker antingen därför att de är utgivna av staten eller därför att de förmodas av den anledningen vara de bästa.

I fråga om läromedelsproduktionens uppgifter framhåller skolöverstyrelsen att utvecklingen i fråga om läromedel på alla undervisningsstadier och områden snabbt går mot införande av mer sammansatta läromedel eller system av läromedel. På vissa områden — det gäller närmast området för datamaskinförmedlad utbildning och elektroniskt baserade läromedel — kommer utvecklingen att föregås av en jämförelsevis omfattande försöksverksamhet, som oundgängligen fordrar kompletterande material av ibland mer, ibland mindre konventionell förlagsnatur. Hur dessa läromedelspaket kommer att sammansättas i sin slutliga utformning torde det enligt skolöverstyrelsen vara för tidigt att nu uttala sig om. Men om de för utvecklingsarbetet närmast ansvariga myndigheterna skall kunna leda och driva detta arbete tillräckligt effektivt måste de som ett rent serviceorgan till sitt förfogande ha en tillräckligt stor och effektiv förlagsorganisation. Nyare amerikansk utveckling bekräftar i hög grad denna uppfattning. Skolöverstyrelsen redovisar vidare i fråga om de mer konventionella läromedlen film och annan AV-materiel att styrelsen genom ett flerårigt utvecklingsarbete på detta område kommit att bli ensam svensk representant för den europeiska skolfilmfederationen och därigenom på fördelaktiga villkor fått tillgång till en betydelsefull internationell produktion. Skolöverstyrelsen står nu inför nödvändigheten att utan dröjsmål söka förlagsmässigt producera den materiel som sålunda redan finns och endast väntar på att presenteras på för undervisningsbruk lämpat sätt. Endast svårigheter av praktisk natur har hittills hindrat SÖ-förlaget från att fullgöra dessa uppgifter.

Ytterligare en omständighet i detta sammanhang är enligt skolöverstyrelsen av betydelse för bedömningen av de anspråk som framdeles kommer att ställas på ett statligt förlag för produktion m. m. av läromedel för hela undervisningsväsendet. Inom ramen för dels anslaget till pedagogiskt utvecklingsarbete, dels anslaget till fortbildning av lärare m. m. utvecklas nya undervisningsmetoder och metodmaterials-system, vilka för sitt slutliga genomförande fordrar jämförelsevis omfattande förlagsmässiga insatser, insatser som kommer att bli av delvis nytt slag. Eftersom utvecklingen av dessa metod-materialsystem, av typen IMU (individualiserad matematikundervisning), SIM (självinstruerande, svårighetsgraderat läsmaterial) eller UME (undervisningsmetodik i engelska), sker uteslutande i statsverkets regi och bekostas av skattemedel är det rimligt att den slutliga produktionen också sker ge-

nom statliga insatser samt att uppkommande försäljningsvinst återförs till det allmänna, i första hand så att man genom vinsten kan till en del bekosta det fortsatta utvecklingsarbete som fordras bl. a. för att de nya produkterna skall kunna successivt förbättras. Skolöverstyrelsen, universitetskanslersämbetet och övriga statligt ansvariga myndigheter på undervisningens fält måste, betonar överstyrelsen, få möjlighet att utan dröjsmål föra ut resultaten av eget utvecklingsarbete. Marknadsföringen kommer att kräva fortsatta insatser av styrelsen och dess tjänstemän varför en utläggning av projekten på enskilda producenter får bedömas som svår genomförbar. Vad här sagts gäller inte minst därför att marknadsföringen framdeles av nya utvecklingssystem på undervisningsområdet liksom inom all annan avancerad verksamhet måste förenas med en långt driven inskolning av den personal som skall använda materielen. Denna inskolning kommer i många fall ej att kunna skiljas från den fortbildningsverksamhet i övrigt som skolöverstyrelsen bedriver.

Universitetskanslersämbetet uttalar i fråga om utvecklingen på läromedelsområdet att det pågående universitetspedagogiska utvecklingsarbetet med säkerhet leder åt samma håll som inom skolans område, läromedlen blir ett allt mer omfattande område, där kravet på integration mellan olika typer av undervisningsmaterial blir allt mer markant och där boken blir ett bland fler läromedel.

Frågan om ett särskilt läromedelsförlag och den *f ö r e t a g s f o r m* som skall gälla för det behandlas ingående i flera remissyttranden.

Skolöverstyrelsen tillstyrker utredningens förslag om att SÖ-förlaget frigörs som arbetsenhet inom verksorganisationen och ges ställning av egen juridisk person, lämpligen i form av statligt aktieföretag. Som bestämd förutsättning för sin tillstyrkan anger skolöverstyrelsen, att förlaget även i en ny organisatorisk form alltså måste vara ett serviceorgan åt styrelsen och, om utvecklingen visar det lämpliga härav, därjämte åt universitetskanslersämbetet och den härmed jämställda utbildningsverksamhet i övrigt som kan bli aktuell. Styrelsen förutsätter vidare att utbildningsverksamheten får ha ett avgörande inflytande i bolagets styrelse samt att bolagets uppgifter att vara serviceorgan åt utbildningsverksamheten inskrivs i bolagsordningen. Med hänsyn till de arbetsuppgifter som åvilar de för undervisningsverksamheten ansvariga ämbetsverken och de erfarenheter styrelsen kunnat göra av SÖ-förlaget under de senaste årens verksamhet bedömer styrelsen det sålunda som oundgängligen nödvändigt att styrelsen även fortsättningsvis alltså till sitt förfogande har en serviceenhet av förlagets karaktär. Skulle det nuvarande SÖ-förlaget avvecklas eller förändras så genomgripande att styrelsen inte längre kan med tillräckligt inflytande förfoga över dess verksamhet, ställs styrelsen inför nödvändigheten att inom ämbetsverket åter bygga upp en speciell arbetsenhet för i stort sett de förlagsuppgifter och den kommunikationsförmedling som SÖ-förlaget i dag ombesörjer. Skolöverstyrelsen understryker, att inte heller en eventuell koncernbildning får medföra någon begränsning av det inflytande på SÖ-förlagets ledning från utbildningsmyndigheternas sida, som styrelsen ställt som villkor för sin tillstyrkan av förlagets ombildning till aktieföretag. Styrelsen förutsätter vidare att

bolaget självständigt får svara för marknadsföring, försäljning och kundkontakt m. m. i den omfattning som förlagets uppgifter och speciella förutsättningar motiverar. Någon uppdelning i kommersiellt respektive icke-kommersiellt tryck kan heller inte förekomma inom SÖ-förlagets verksamhetsområde utan förlaget måste inom utbildningsområdet ovillkorligen fungera som ett odelat serviceorgan.

Vid sitt ställningstagande utgår skolöverstyrelsen från att det är ett väsentligt faktum att ett särskilt läromedelsförlag redan finns i form av SÖ-förlaget. Skolöverstyrelsen finner det därför naturligt att begränsa frågeställningen till huruvida SÖ-förlaget har den administrativa status och den organisationsform som är mest ändamålsenlig med hänsyn till förlagets uppgifter och arbete inom ramen för undervisningsverksamhetens behov. Även om SÖ-förlaget i sin nuvarande organisatoriska form varit i verksamhet endast en förhållandevis kort tid, har dock redan betydelsefulla praktiska erfarenheter av verksamheten vunnits som underlättar en bedömning av utredningens förslag. Av väsentlig betydelse för SÖ-förlagets verksamhet i nuvarande form är enligt skolöverstyrelsen de fyra riktlinjer för utgivningen — serviceutgivning, bristutgivning, nyprodukt-utgivning och nymetod-utgivning — som tillämpats och som avgränsar SÖ-förlagets utgivning mot den produktion som sker genom andra förlag. SÖ-förlagets verksamhet i de nuvarande formerna har enligt skolöverstyrelsens uppfattning bedrivits relativt framgångsrikt, i varje fall i den meningen att förlaget kunnat allt bättre fylla sina servicefunktioner inom ämbetsverket. Verksamheten har emellertid å andra sidan inte varit utan olägenheter. Dessa har väsentligen hänfört sig till ämbetsmannansvaret, upphovsrättsfrågan, upphandlingsförordningen samt administrativa och affärsmässiga komplikationer. Enligt skolöverstyrelsens bedömning torde det i längden ej bli möjligt att driva en så omfattande verksamhet som den SÖ-förlaget nu bedriver inom ramen för de speciella bestämmelser som gäller för ett statligt ämbetsverks arbete. Önskemålet att eliminera de olägenheter som sammanhänger med bl. a. upphovsrätten och upphandlingsförordningens bestämmelser motiverar enligt skolöverstyrelsen starkt en övergång snarast möjligt till en juridiskt mer självständig form för SÖ-förlaget än den nuvarande.

Skolöverstyrelsen finner det beträffande de nuvarande riktlinjerna för förlaget naturligt, med hänsyn främst till läromedelsutredningens pågående arbete, att dessa alltjämt får bli i rimlig omfattning vägledande för den fortsatta verksamheten med förlaget som statligt aktiebolag. I övrigt fordras enligt styrelsens mening ingen särskild begränsning av verksamheten utöver den som anges av bolagsordning och gällande lagstiftning.

Universitetskanslersämbetet framhåller att det utan att formellt avtal träffats varit ämbetets avsikt att huvudsakligen ge ut sina publikationer genom SÖ-förlaget, som således skulle bli ett serviceorgan åt ämbetet liksom nu åt skolöverstyrelsen. Ämbetet konstaterar vidare att SÖ-förlagets nuvarande status medför problem. Det inte minst besvärliga i sammanhanget är upphovsrättsfrågan, vartill kommer ekonomiska och andra komplikationer, som beror på förlagets nuvarande organisatoriska anknytning till skolöverstyrelsen. En förändring av SÖ-förlagets status är därför

enligt ämbetets mening nödvändig från många synpunkter. Väsentligt är emellertid att förlaget i sin nya form kan behålla sin primära uppgift att producera material för utbildningsväsendets behov.

LU tillstyrker statskontorets förslag om att SÖ-förlaget som ett speciellt förlag för produktion av läromedel knyts till en med SRA samordnad förlagsenhet. LU pekar i sammanhanget — med anledning av den reservation som avgetts mot statskontorets förslag — på att liknande samordning mellan förlags- och tryckeriverksamhet förekommer på den enskilda läromedelsmarknaden. Den ledande förlagskoncernen på området är exempelvis helt integrerad med två av våra största tryckeriföretag, varav ett tillhör landets dominerande tryckerikoncerner. Det näst största läromedelsförlaget ingår i ett av landets största tryckerikoncerner. Den föreslagna förändringen av SÖ-förlagets status utgör enligt LU inget hinder för den prövning av frågan om statlig-kommunal samverkan på läromedelsområdet som enligt direktiven ankommer på LU. Ett par av ledamöterna i LU reserverar sig mot det av LU avgivna remissyttrandet. En av reservanterna uttalar sig för ett avstyrkande av statskontorets förslag rörande SÖ-förlaget. Den andre reservanten anför att förändringen av SÖ-förlagets status måste ske under sådana former och villkor att den inte föregriper eller försvårar genomförandet av de förslag som LU kan komma att framföra.

Svenska kommunförbundet finner sig ha anledning att ägna särskild uppmärksamhet åt vad som föreslagits rörande SÖ-förlagets framtida status. Vad utredningen och skolöverstyrelsen redovisat beträffande de olägenheter som är förknippade med SÖ-förlagets nuvarande ställning motiverar enligt förbundets mening en ändring av förlagets juridiska status. Ändringen synes böra innebära att hela förlagsverksamheten bryts ut ur ämbetsverket. Kommunförbundet finner det vara angeläget att ett väl fungerande samband mellan skolöverstyrelsen och förlaget bevaras även efter omorganisationen.

Inom den privatägda delen av branschen torde, framhåller SRA, det i själva verket höra till undantagen att förlagsrörelse inte samordnas med tryckeriverksamhet. Ur företagsekonomisk synpunkt är det olyckligt — fortsätter SRA — om den statliga koncernen helt eller delvis åstadkommer en dubblerad organisation. Kostnaderna blir avsevärt lägre om verksamheten koncentreras till ett företag. Lägre styckepris och slagkraftigare marknadsföring erhålls än genom uppsplittring, där varje enhet själv får sköta sin administration, produktion, försäljning, reklam och distribution utan tillgång till specialister inom alla verksamhetsgrenar. Även för kundkretsen är det en förenkling att ha endast ett ställe att vända sig till. Sammanfattningsvis uttalar SRA att de uppgifter som beskrivits i utredningen är väl lämpade att inpassa i en statlig företagsform med liknande organisation som den privata branschens kombinerade grafiska industri- och förlagsrörelser. Kommersiell verksamhet bör enligt SRA varken helt eller delvis förläggas till ett ämbetsverk.

Sveriges grafiska industriförbund, *Svenska boktryckareföreningen* och *Sveriges bokbinderiidkareförening* rekommenderar i sitt tidigare omnämnda gemensamma yttrande att de brister i fråga om främst samordningen som påtalats beträffande den

statliga publiceringsverksamheten avhjälpas genom erforderlig förstärkning av statskontorets tryckeriexpedition. Denna bör få sin roll som centralt serviceorgan fastställd och utvidgad genom att det fastslås att berörda myndigheter skall vara skyldiga att i publiceringsfrågor inhämta expeditionens råd och anvisningar. Expeditionen bör enligt organisationerna få ställning som centralt upphandlande organ med uppgift att anlita de tryckerier och förlag som på affärsmässiga grunder kan befinnas lämpliga. Även över försäljning och distribution kan expeditionen ges ett erforderligt inflytande genom de avtal som ingås med anlidade leverantörer utan att detta behöver medföra inrättande av statlig förlagsfunktion. Organisationerna uttalar sammanfattningsvis att de helt delar reservanternas uppfattning att en organisatorisk samordning mellan SRA och de statliga upphandlande organen skulle medföra risk för att tryckeriet skulle komma i förmånsställning i relation till andra tryckeriföretag vid upphandlingen, vilket skulle kunna medföra en marknadsmässigt omotiverad utbyggnad av de statliga tryckeriresurserna.

Även *Svenska bokförläggareföreningen* uttalar sig för att statens behov av serviceorgan för publiceringsverksamheten tillgodoses genom att statskontorets tryckeriexpedition ges ökade resurser. Föreningen, som uppfattat huvudsyftet med utredningen vara att överväga sådana åtgärder som kan väntas förbättra det ekonomiska utfallet av den statliga publiceringsverksamheten samtidigt som myndigheternas legitima publiceringsbehov tillgodoses, kan inte finna att det föreligger något rationellt samband mellan detta huvudsyfte och de propåer om en starkt utvidgad statlig förlagsverksamhet som utredningens förslag utmynnar i. Vad närmare angår utredningens förslag att ansluta förlagsverksamheten till bl. a. det ur skolöverstyrelsen utbrutna SÖ-förlaget anser föreningen — såsom tidigare redovisats — det uteslutet att man medan arbetet inom LU pågår skulle kunna ta någon definitiv ståndpunkt till detta projekt, åtminstone vad angår den pedagogiska utgivningen.

Frågan om vilken finansieringsmetod som skall tillämpas vid förlagsverksamheten tas upp i några remissyttranden. Enligt *skolöverstyrelsen* är riktningen för SÖ-förlagets produktion att den skall vara självfinansierande, dvs. intäkterna från framställda produkter skall tillsammans bära samtliga kostnader för produktionen. Genom en långt driven interndebitering och genom att skolöverstyrelsen själv i fråga om »icke prissatta publikationer» betraktar sig som beställare eller köpare i förhållande till sitt eget förlag, har det också visat sig överflödigt att upprätthålla någon form av skillnad mellan kommersiellt och icke-kommersiellt tryck. Självfinansieringsprincipen och därtill hörande krav på interndebitering kan emellertid inte drivas till sina yttersta konsekvenser. Råd, anvisningar och bedömanden av olika slag lämnas naturligtvis i viss omfattning från tjänstemän inom verket i övrigt till SÖ-förlaget, tjänster som inte kan debiteras den färdiga produkten. Skolöverstyrelsen vill emellertid framhålla att motsvarande tjänster inte sällan lämnas även till andra förlag av tjänstemän inom verket. Men även med beaktande av här nämnda svårigheter har skolöverstyrelsen funnit att självfinansieringsprincipen varit lättare att upprätthålla än vad som förmodades då förlaget organiserades i sin nuvarande form. Vad som anförs i utredningen om att SÖ-förlaget inte avses

vara vinstgivande gäller naturligtvis under förutsättning att förlaget utgör en del av verksorganisationen. Då SÖ-förlaget erhåller självständig administrativ ställning, torde för förlaget få gälla det mål för verksamheten som anges i bolagsordningen och de allmänna rättsreglerna som gäller för all ekonomisk verksamhet, enskild såväl som allmänt bedriven.

Universitetskanslersämbetet anser att i princip alla publikationer bör behandlas som kommersiella och framställas med självfinansieringsprincipen som grund. Beslut om tryckning bör fattas av vederbörande myndighet, som då också har att täcka kostnaderna genom medelsanvisning från de anslag som är ställda till myndighetens disposition.

Liknande synpunkter på finansieringsfrågan kommer till uttryck i *Svenska kommunförbundets* yttrande. Såväl kommersiellt som icke-kommersiellt tryck får alltså enligt förbundet förutsättas ingå i det nya företags verksamhet. Ett ekonomiskt band mellan skolöverstyrelsen och förlaget måste följaktligen bestå, eftersom skolöverstyrelsen skall finansiera den icke-kommersiella delen av förlagets verksamhet.

Vad närmare gäller *styrelsen* för ett nybildat läromedelsförlag uttalar sig endast *skolöverstyrelsen* och *universitetskanslersämbetet*.

För att utbildningsverksamheten skall få det inflytande över bolagets ledning, som *skolöverstyrelsen* anger som en förutsättning för sin tillstyrkan av utredningens förslag, anser styrelsen att det bör ankomma på styrelsen och universitetskanslersämbetet att nominera vardera så många ledamöter i styrelsen att de tillsammans utgör majoriteten. Det är vidare önskvärt att man undviker alltför stort splittring vid sammansättningen av bolagets styrelse varför ytterligare uppdelning av representationen på andra statliga huvudmän inom utbildningsområdet ej bör förekomma. Om det anses önskvärt och lämpligt att i styrelsen även finns representant för de kommunala intressena, har styrelsen intet att erinra häremot. Tvärtom kan det för förlagets arbete säkerligen vara av betydande värde att man vid ledningen av förlagets arbete redan på ett tidigt stadium får tillgång till kommunala erfarenheter och önskemål. Styrelsen fäster så stort avseende vid vad som här anförts om bolagets styrelse att detta bör på sätt som anges i 77 § aktiebolagslagen föreskrivas av Kungl. Maj:t i beslutet om förändring av det nuvarande SÖ-förlaget till statligt aktiebolag, alldeles oavsett om aktiebolaget blir fristående eller ingående i en statlig tryckeri- och förlagskoncern.

Universitetskanslersämbetet finner det väsentligt att de båda ämbetsverk som svarar för utbildning och undervisning får direkt inflytande på det omorganiserade förlagets ledning. Det synes därför naturligt att skolöverstyrelsen och universitetskanslersämbetet blir representerade i företags styrelse.

Frågan om *successivt genomförande* av den föreslagna ombildningen av bl. a. SÖ-förlaget berörs av *skolöverstyrelsen*. Styrelsen finner förslaget om att den nya organisationen — oavsett om denna sker i koncernform eller ej — skall upprättas successivt föga ändamålsenligt. Erfarenheter från andra områden av allmän och enskild verksamhet talar enligt skolöverstyrelsen för att ett beslut om en ny organisation ej bör vara fakultativt och förenat med en försöksverksamhet

som så småningom skall ge klarare upplysning om huruvida nyordningen bör genomföras eller ej.

Beträffande t i d p u n k t e n för ombildningen av SÖ-förlaget och i frågan om tillsättandet av en s ä r s k i l d a r b e t s g r u p p för genomförandet av de föreslagna åtgärderna uttalar *skolöverstyrelsen* att den anser att omändringen av SÖ-förlaget på det sätt som styrelsen tillstyrkt bör ske utan dröjsmål. Styrelsen avstyrker tillsättandet av en särskild arbetsgrupp för omändringen. Det bör i stället ankomma på det nya företags styrelse att ansvara för omändringen. Erforderliga förberedelsearbeten — inventering, förteckning av de tillgångar som SÖ-förlaget nu har och som bör ingå i det blivande aktiebolagets bolagskapital, erforderliga förändringar i personalens anställningsförhållanden, ändring av avtal i fråga om främst lokaler m. m. — bör uppdras åt skolöverstyrelsen att utföra i samråd med universitetskanslersämbetet. Skolöverstyrelsen avser i så fall att för ändamålet tillsätta en mindre arbetsgrupp med tillgång till erforderlig expertis. Slutligen framhåller styrelsen beträffande inverkan på pågående utredningar m. m. att enligt styrelsens mening ingen av de institutioner eller verksamheter som gränsar till SÖ-förlaget skulle ofördelaktigt påverkas eller föregripas i sitt arbete av att SÖ-förlaget omändras på sätt som utredningen föreslagit.

SRA uttalar att ytterligare utredningsverksamhet inte synes ändamålsenlig, varför beslut om ombildningen utan dröjsmål bör fattas. Enligt *SRA* synes det vara lämpligt att en särskild arbetsgrupp tillsättes för att genomföra ombildningen.

Överenskommelse om samverkan i läromedelsförlag

I anslutning till beredningen av statskontorets förslag beträffande SÖ-förlaget har överläggningar tagits upp med Svenska kommunförbundet om eventuell samverkan mellan stat och kommun på läromedelsområdet. Vid överläggningarna har väckts fråga om att sammanföra SÖ-förlaget med det av Svenska kommunförbundet och Kooperativa förbundet (KF) till lika delar ägda skolboks-förlaget Bokförlaget Liber AB (Liber). I fråga om Liber har i samband med förhandlingarna bl. a. redovisats att förlaget år 1967 hade en omsättning av omkring 6,4 milj. kr. och att antalet anställda uppgår till omkring 30.

Förhandlingarna har lett fram till att överenskommelse — under förbehåll om Kungl. Maj:ts godkännande — träffats mellan staten, Svenska kommunförbundet och KF om att i samverkan driva förlagsverksamhet på utbildningsväsendets område i syfte särskilt att utveckla och förbättra läromedelsproduktionen. Verksamheten skall enligt överenskommelsen bedrivas i ett gemensamt ägt aktiebolag, vilket skall bildas genom att SÖ-förlaget sammanförs med Liber. Sammanförandet av förlagen skall tillgå så att Liber övertar SÖ-förlagets tillgångar och skulder och att parterna vid nyemission förvärvar aktier i Liber i den omfattningen att aktierna fördelas på staten med 50 % samt på kommunförbundet och KF med vardera 25 %. Det ombildade bolagets aktiekapital anges skola vara 2 milj. kr. Staten skall vid aktieteckningen äga kvitta sin skuld på grund av aktieteckningen mot motsvarande del av sin fordran i anledning av Libers förvärv av SÖ-förlaget. Enligt avtalet förbinder sig staten att svara för att bolaget erhåller erforderliga rörelsemedel såväl i samband med ombildningen som därefter vid en rimlig ökning av omsättningen och en godtagbar resultatutveckling. Bolagets styrelse skall enligt överenskommelsen bestå av åtta ledamöter. Av dessa utses tre av staten, två av kommunförbundet, två av KF och en av bolagsstämman. Från statens sida förutsätts enligt överenskommelsen att av dess ledamöter en utses av skolöverstyrelsen, en av universitetskanslersämbetet och en av ett statligt aktiebolag. Parterna är ense om att till ordförande i styrelsen utse ledamot som de statliga representanterna föreslår. Ombildningen av SÖ-förlaget och Liber till ett gemensamt förlagsaktiebolag anges i överenskommelsen skola ske den 1 juli 1969.

Sedan principbeslut fattats om sammanförandet av SÖ-förlaget och Liber skall enligt överenskommelsen en av parterna gemensamt utsedd arbetsgrupp förbereda det praktiska genomförandet av ombildningen. Arbetsgruppen skall bl. a. pröva frågor om den närmare inriktningen av förlagsaktiebolagets verksamhet och frågor om bolagets organisation, namn och lokaler. Gruppen skall vidare ägna särskild uppmärksamhet åt de personalfrågor som aktualiseras av ombildningen. I gruppens uppgifter skall även ingå att närmare pröva bolagets behov av rörelsemedel liksom övriga finansiella frågor i samband med ombildningen. Gruppen äger därvid även ompröva storleken av bolagets aktiekapital.

Departementschefen

I betänkandet Statlig publicering har statskontoret i samråd med riksrevisionsverket lagt fram förslag rörande statlig publiceringsverksamhet. På hemställan av chefen för finansdepartementet har Kungl. Maj:t tidigare denna dag beslutat förelägga riksdagen prop. 1968: 62 angående organisationen av den statliga publiceringsverksamheten. I propositionen, som inte behandlar det i betänkandet upptagna förslaget rörande skolöverstyrelsens förlagsverksamhet, föreslås att statlig publiceringsverksamhet förs samman till ett statligt förlagsaktiebolag. Förhållandena på utbildningsväsendets område är med hänsyn till bl. a. omfattningen av den förlagsverksamhet som f. n. bedrivs inom skolöverstyrelsen, läromedelsproduktionens speciella karaktär och de starka kommunala intressena i produktionen i åtskilliga avseenden vitt skilda från dem som gäller för den statliga publiceringsverksamheten i övrigt. Av dessa skäl har jag i samråd med chefen för finansdepartementet funnit det lämpligt att de frågor som rör publiceringsverksamheten på utbildningsområdet behandlas i en särskild proposition.

Statskontoret föreslår att för utbildningsväsendet skapas ett speciellt förlag för produktion av läromedel genom att det nuvarande förlaget inom skolöverstyrelsen (SÖ-förlaget) knyts till SRA. Förlagsrörelsen, som enligt förslaget skulle drivas av ett statligt förlagsaktiebolag, skulle begränsa sin verksamhet till utgivning av kommersiella publikationer, dock med möjlighet att försöksvis även åtaga sig uppgifter rörande icke-kommersiellt tryck. Ombildningen av SÖ-förlaget föreslås ske successivt under ledning av en särskild arbetsgrupp.

Förslaget om ombildning av SÖ-förlaget har sin utgångspunkt i de betingelser som f. n. gäller för förlaget. Av de utförliga redogörelser för SÖ-förlaget som lämnas i betänkandet och i skolöverstyrelsens remissyttrande framgår bl. a. att SÖ-förlaget kan betecknas som ett serviceförlag inom överstyrelsens ram och att dess existens direkt betingas av verkets strävan att genom tryckta anvisningar och utveckling av läroböcker och andra hjälpmedel aktivt medverka till undervisningens utformning och ett snabbt genomförande av skolreformerna. Förlaget arbetar i vissa avseenden som andra, reguljära förlag och har samma inre organisation samt personal med samma funktioner och tjänsteställning som dessa. Att förlaget drivs inom ramen för den statliga förvaltningen innebär emellertid att det företer vissa särdrag beträffande administration, ekonomiska principer, produktval och produktutformning. I huvudsak arbetar förlaget efter företagsekonomiska och affärsmässiga principer med den ekonomiska målsättningen att förlaget skall eftersträva täckning av alla kostnader och i princip ta betalt för alla produkter och tjänster. Det gäller även i förhållande till skolöverstyrelsen med vilken därför sker en avräkning som innebär att förlaget å ena sidan får betalt för alla produkter som levereras till skolöverstyrelsen men å andra sidan belastas med de kostnader överstyrelsen har för förlaget. Förlaget är inte i egentlig mening vinstdrivande men eftersträvar utöver

kostnadstäckning sådana marginaler som ger tillräckligt utrymme för balansering av ekonomin från år till år. SÖ-förlagets utgivning avgränsas mot produktionen hos andra förlag enligt de fyra riktlinjer för utgivningen — serviceutgivning, bristutgivning, nyprodukt-utgivning och ny metod-utgivning — som närmare beskrivits i den tidigare lämnade redogörelsen för statskontorets förslag.

SÖ-förlagets verksamhet i de nuvarande formerna har enligt skolöverstyrelsens uppfattning bedrivits relativt framgångsrikt, i varje fall i den meningen att förlaget kunnat allt bättre fylla sina servicefunktioner inom ämbetsverket. Verksamhetsformen har emellertid medfört vissa olägenheter. Dessa har väsentligen hänfört sig till frågor som rör ämbetsansvar, upphovsrätt och upphandling. Vidare har verksamhetsformen medfört vissa administrativa och affärsmässiga komplikationer. Enligt skolöverstyrelsens bedömning torde det i längden inte bli möjligt att inom ramen för de speciella bestämmelser som gäller för arbetet inom ett statligt ämbetsverk driva en så omfattande verksamhet som den SÖ-förlaget f. n. bedriver. Önskemålet att eliminera bl. a. de nämnda olägenheterna motiverar enligt skolöverstyrelsen en övergång till en juridiskt mer självständig form för SÖ-förlaget än den nuvarande. Denna bedömning delas eller lämnas utan erinran av de remissinstanser som särskilt behandlat statskontorets förslag rörande SÖ-förlaget.

Skolöverstyrelsen har framhållit att förlagsverksamheten vid SÖ-förlaget med säkerhet kan antas fortsätta att öka i omfattning. Styrelsen har pekat på bl. a. att styrelsen med säkerhet måste ge ut ett för varje år ökande antal studieplaner, informationsskrifter, broschyrer för yrkesorientering, handledningar i administrativa frågor, anvisningar i pedagogiska frågor, satser med fortbildningsmateriel m. m. Skolöverstyrelsen framhåller vidare att det inom styrelsen på det pedagogiska området och skolbyggnadsområdet bedrivs ett omfattande utvecklingsarbete, som när resultat föreligger kräver avsevärda insatser från SÖ-förlagets sida. Dessutom framställs inom olika arbetsenheter ökande mängder undervisningsmateriel av typen »andra hjälpmedel än tryckta», vilka också kan väntas ställa ökade anspråk på förlaget. En ytterligare anledning till att SÖ-förlagets verksamhet kan väntas öka är att behovet av publicering inom andra, med skolan jämförbara områden blir allt större. Styrelsen åsyftar närmast det stigande behovet av publicering inom utbildningsområdet för universitet och högskolor. Det torde enligt styrelsens uppfattning vara enklast och mest rationellt att detta behov tillgodoses genom en utvidgning av det redan etablerade SÖ-förlaget.

Utvecklingen av SÖ-förlaget kan också belysas med uppgifter om förlagets omsättning. Denna ökade från omkring 1 milj. kr. budgetåret 1960/61 till cirka 2,3 milj. kr. budgetåret 1964/65. Under 1967 uppgick omsättningen till i runt tal 9,6 milj. kr.

Av det anförda framgår att SÖ-förlaget befinner sig i ett skede av stark expansion. Det finns anledning anta att denna expansion kommer att fortsätta. Som skolöverstyrelsen anför är den nuvarande företagsformen förenad med vissa olägenheter. Dessa torde komma att öka i takt med den pågående expansionen. Jag finner det därför nödvändigt att SÖ-förlaget blir juridiskt självständigt i förhållande till skolöverstyrelsen. Detta bör såsom styrelsen begärt ske utan dröjsmål.

Det framgår vidare av vad jag redovisat i fråga om SÖ-förlagets utveckling, att ökningen av förlagsverksamheten i betydande utsträckning är att se som ett uttryck för utbildningsmyndigheternas och därmed samhällets intressen i en förlagsverksamhet på utbildningsväsendets område. Denna aspekt på förlagsverksamheten tas upp i flera remissyttranden. Skolöverstyrelsen erinrar sålunda särskilt om de stora intressen det allmänna har genom dels behovet av publicering och kommunicering, dels de väsentliga inköp av tryckalster och läromedel som det allmänna fullgör genom primär- och sekundärkommunernas verksamhet. De framlagda förslagen aktualiserar enligt skolöverstyrelsen frågan om hur kommunernas intressen härvidlag i framtiden skall tas till vara och om kommunernas intressen motiverar särskilda åtgärder. Läromedelsutredningen (LU) anför flera skäl för att en statlig-kommunal samverkan på läromedelsområdet allvarligt bör prövas. LU erinrar om att allt flera delar av utbildningsväsendet lagts under kommunalt huvudmannaskap och nämner som exempel på frågor där statlig-kommunal samverkan på läromedelsområdet kan övervägas forskning och utvecklingsverksamhet, produktions-, distributions- och inköpsfrågor, läromedel för handikappade samt kurslitteratur för universitets- och högskolestudier. Svenska kommunförbundet utgår från att staten och kommunerna har ett gemensamt ansvar och intresse av att det pedagogiska utvecklings- och rationaliseringsarbetet inom skolväsendet samordnas och anser att förlagsverksamheten får viktiga funktioner i detta samspel.

Sveriges grafiska industriförbundet, Svenska boktryckareföreningen och Sveriges bokbinderiiddkareförening, som inte i och för sig ifrågasätter det allmännas ansvar för läromedlen inom utbildningsväsendet främst i vad avser forskning, utveckling och kontroll, finner det å andra sidan naturligt att man i fråga om produktionen av läromedlen borde lita till de tjänster som kan erbjudas av de för ändamålet redan uppbyggda företagen. Organisationerna utgår från att ingen åtgärd vidtas som föregriper LU:s arbete och finner därför inte skäl att gå närmare in på frågan om ett statligt skolboksförlag. Liknande synpunkter anför av Svenska bokförläggareföreningen.

Utveckling och produktion av goda läromedel ingår som ett mycket väsentligt led i den ständigt pågående omdaning av vårt utbildningsväsende. Det måste därför anses vara ett betydande samhällsintresse att utveckla och förbättra läromedelsproduktionen. Detta intresse har tagit sig uttryck i bl. a. en alltmer ökande serviceverksamhet från skolöverstyrelsens sida samt i att statsmakterna under senare år gett det pedagogiska forsknings- och utvecklingsarbetet allt större resurser. Kommunernas intresse för läromedelsproduktionen betingas bl. a. av att de såsom huvudmän för grundskolan och de gymnasiala skolorna är de ojämförligt största avnämarna av läromedel. Kommunerna har också — genom Svenska kommunförbundet — sedan några år en egen förlagsverksamhet för bl. a. läromedelsproduktion. Verksamheten drivs i ett av kommunförbundet och KF gemensamt ägt aktiebolag Bokförlaget Liber AB (Liber).

Mot bakgrund av de stora intressen som staten och kommunerna sålunda har i förlagsverksamhet på utbildningsväsendets område har jag funnit det naturligt att — utan att avvakta resultatet av LU:s omfattande utredningsuppdrag — möjlig-

heterna till och formerna för ett statligt-kommunalt samarbete på läromedelsområdet prövas redan i samband med behandlingen av förslaget om SÖ-förslagets ombildning. I sådant syfte har förhandlingar ägt rum med Svenska kommunförbundet och KF som medpart i den kommunala förlagsverksamheten på läromedelsområdet. Förhandlingarna har resulterat i den överenskommelse som redovisats i det föregående. Enligt överenskommelsen, som träffats under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande, är parterna ense om att i samverkan bedriva förlagsverksamhet på utbildningsväsendets område i syfte särskilt att utveckla och förbättra läromedelsproduktionen. Förlagsverksamheten skall drivas i ett gemensamt ägt förlagsaktiebolag, som bildas genom att SÖ-förlaget sammanförs med Liber. Förlagsaktiebolaget skall ha ett aktiekapital av 2 milj. kr. Efter ombildningen skall aktierna ägas till 50 % av staten och till 25 % av vardera Svenska kommunförbundet och KF. Staten skall svara för att bolaget erhåller erforderliga rörelsemedel. Sammanförandet av SÖ-förlaget och Liber förutsätts tillgå så att Liber övertar tillgångarna och skulderna i den av skolöverstyrelsen bedrivna förlagsverksamheten. Enligt överenskommelsen skall förlagsaktiebolagets styrelse bestå av åtta ledamöter. Av dessa utses tre av staten, två av Svenska kommunförbundet, två av KF och en av bolagsstämman. Det förutsätts från statens sida att av dess ledamöter en utses av skolöverstyrelsen, en av universitetskanslersämbetet och en av ett statligt aktiebolag. Parterna är ense om att till ordförande i styrelsen utse ledamot som de statliga representanterna föreslår. Det nya förlaget skall träda i funktion den 1 juli 1969.

Den överenskommelse som träffats mellan staten, Svenska kommunförbundet och KF utgör enligt min mening en god grund för statligt-kommunalt samarbete i fråga om förlagsverksamheten på utbildningsväsendets område. Överenskommelsen torde skapa gynnsamma förutsättningar för en utveckling av läromedel som är lämpade för den aktuella och väntade undervisningssituationen samtidigt som den tillgodoser statens och kommunernas behov av service på detta område. Styrelsens sammansättning kan i dessa hänseenden anses utgöra en garanti för verksamhetens inriktning i överensstämmelse med parternas gemensamma intressen.

Såsom chefen för finansdepartementet anfört i prop. 1968: 62 är avsikten att det aktiebolag för allmän förlagsrörelse som föreslås i nämnda proposition skall fullgöra statens avtalsmässiga skyldighet att svara för erforderliga rörelsemedel i läromedelsförlaget. Detta gäller i den mån nettovärdet av de tillgångar och skulder som staten tillskjuter i samband med att läromedelsförlaget bildas inte räcker. Vid beräkning av medelsbehovet för det allmänna förlagsaktiebolaget har hänsyn tagits härtill. Detta bolag skall också inneha aktierna i läromedelsförlaget.

Under förutsättning att riksdagen fattar principbeslut om bildande av det föreslagna läromedelsförlaget skall enligt överenskommelsen en av parterna gemensamt utsedd arbetsgrupp med karaktär av interimsstyrelse för det blivande läromedelsförlaget förbereda det praktiska genomförandet av överenskommelsen. Gruppen skall pröva frågor om den närmare inriktningen av förlagets verksamhet samt frågor om förlagets organisation, namn och lokaler. Den skall vidare

enligt överenskommelsen ägna särskild uppmärksamhet åt de personalfrågor som aktualiseras av ombildningen. I gruppens uppgifter skall även ingå att närmare pröva förlagets behov av rörelsemedel liksom övriga finansiella frågor i samband med ombildningen. Gruppen äger därvid även ompröva storleken av bolagets aktiekapital.

Jag räknar med att inrättandet av det särskilda läromedelsförlaget för med sig en rad frågor av juridisk och praktisk art. Det synes lämpligt att dessa frågor behandlas i en arbetsgrupp såsom parterna överenskommit. Det synes nämligen naturligt att bl. a. den närmare inriktningen av förlagets verksamhet, utgivningspolitik etc. i första hand ses som en fråga för arbetsgruppen och den blivande företagsledningen. Förlaget bör givetvis inom ramen för sin uppgift eftersträva bästa affärsmässiga utveckling. Jag vill också särskilt betona att jag ser det som en viktig uppgift för arbetsgruppen att föreslå lösningar av de personalfrågor som kan aktualiseras av förlagsombildningen.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1) besluta att staten fr. o. m. den 1 juli 1969 tillsammans med Svenska kommunförbundet och Kooperativa förbundet skall driva förlagsverksamhet på utbildningsväsendets område i ett gemensamt ägt förlagsaktiebolag i huvudsaklig överensstämmelse med vad jag anför i det föregående;

2) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de åtgärder som fordras för att sammanföra SÖ-förlaget med Bokförlaget Liber AB till ett gemensamt förlagsaktiebolag.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Gunnel Anderson